

**AGDER
STATSADVOKATEMBETER**

Riksadvokaten
Politidirektoratet
Politimesteren i Agder politidistrikt
Politiinspektør Terje Kaddeberg Skaar

Dato:
29.01.2021

Inspeksjon av enkelte sider ved etterforskningen av ikke-påtaleavgjorte saker om mishandling i nære relasjoner

Statsadvokat Leif Aleksandersen og konstituert statsadvokat Håvard Ryengen avholdt inspeksjon av straffesaker ved Agder politidistrikt i tiden 16. oktober til 16. november 2020.

Av Agder politidistrikts tertialrapport nr. 2/2020 fremgår at politidistriktet per 1. september 2020 hadde 71 ikke-påtaleavgjorte saker over 3 måneder som gjelder mishandling i nære relasjoner og 9 ikke-påtaleavgjorte saker over 12 måneder i samme sakskategori. Dette er en økning i forhold til 2019, da antall ikke-påtaleavgjorte saker i nevnte kategori var henholdsvis 52 og 7.

Situasjonen og utviklingen er bekymringsfull, blant annet fordi sakskategorien er blant de sentralt prioriterte, jf. riksadvokatens rundskriv om mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen nr. 1/2019 kap. V pkt. 1 og nr. 1/2020 kap. V pkt. 1.

På denne bakgrunn ønsket Agder statsadvokatembeter å gjennomføre en begrenset undersøkelse av enkelte sider av etterforskningen av de eldste ikke-påtaleavgjorte sakene i nevnte kategori.

Hensikten med inspeksjonen har verken vært å foreta en dybdeanalyse av politiets generelle håndtering av det inspiserte saksfeltet, eller av politiets ressurssetting og organisering. Det er imidlertid, som vist til innledningsvis, bekymringsfullt at restansetallene vedrørende mishandling i nære relasjoner er relativt høye, og høyere enn det foregående år.

I Tema og gjenstand for inspeksjon

I tillegg til å se på enkelte kvalitetsmarkører under etterforskningen, har et formål med inspeksjonen vært å undersøke om politiets etterforskning av sakene har vært adekvat og avsluttet i rimelig tid. Herunder ønsket man å se på om etterforskningen har blitt tilpasset den enkelte saks kompleksitet og omfang, samt om det finnes felles forklaring på at etterforskning og/eller påtaleavgjørelse har dratt ut i tid eller om dette skyldes særlige forhold i den enkelte sak.

Gjenstand for inspeksjonen var på denne bakgrunn de 12 eldste ikke-påtaleavgjorte saker vedrørende mishandling i nære relasjoner i Agder politidistrikt.

Stikkordsmessig var inspeksjonen begrenset til følgende sjekkpunkter:

- Fremdriften etter initialfasen på Felles straffetaksinntak (FSI)
- Eventuell liggetid
- Om og i så fall i hvilken grad etterforskningsplan er opprettet og brukt
- Om mistenkte/siktede før avhør er opplyst om sin rett til offentlig oppnevnt forsvarer, og om det frie forsvarervalg
- Om fornærmede før avhør er opplyst om sin rett til bistandsadvokat på det offentliges regning og om retten til fritt valg av advokat
- Om det foreligger brudd på eventuelt besøksforbud?
- Om og i så fall i hvilken grad etterforskningen tilrettelegger for idømmelse av kontaktforbud med elektronisk kontroll, jf. strl. § 57
- Om frister ved eventuelle tilrettelagte avhør er overholdt
- Om etterforskningen er adekvat tilskåret saken alvor og omfang?
- Om avhørenes omfang er tilpasset sakens kompleksitet og alvor
- Om "regimet", jf. § 282 er tilstrekkelig beskrevet i avhør av fornærmede?
- Om saken er avsluttet i rimelig tid

II Nærmere om de enkelte undersøkte punktene

Flere av punktene som inngår i inspeksjonen relateres til saksbehandlingstiden. Lang saksbehandlingstid kan ha flere uheldige konsekvenser. For det første er det for fornærmede og mistenkte i en sak om mishandling i nære relasjoner gjennomgående en stor belastning å måtte vente på den påtalemessige avgjørelsen. At etterforskningen trekker ut kan også gjøre det utfordrende for vitner og mistenkt å erindre hendelser som ligger langt tilbake i tid, hvilket dermed kan gi den uønskede effekt at forklarings bevisverdi svekkes.

I rundskriv nr. 1/2020 punkt IV 2 fremhever riksadvokaten viktigheten av fortsatt fremdrift etter sakens innledning fra Felles straffesaksinntak. Det poengteres også at kort saksbehandlingstid skal tilstrebes i de sentralt prioriterte sakene, selv om det ikke knyttes formelle frister til disse slik det gjøres i voldtektssaker, voldssaker og saker med unge lovbrøyttere. Mishandling i nære relasjoner er en sakstype som er sentralt prioritert, jf. RA-2019-1 og RA-2020-1. Følgelig skal kort saksbehandlingstid tilstrebes i disse sakene.

I inspeksjonen har det blant annet blitt undersøkt om og i så fall i hvilken grad etterforskningsplan har blitt benyttet som verktøy under etterforskningen av de inspiserte sakene. Bakgrunnen er at

etterforskningsplan blant annet antas å kunne gi bedre faglig styring og redusert saksbehandlingstid, hvilket dels er bakgrunnen for at riksadvokaten i utvidet direktiv om bruk av etterforskningsplaner av 30.03.2015 har pålagt politiet å bruke etterforskningsplaner i saker om mishandling i nære relasjoner. Plikten inntreer imidlertid ikke dersom den aktuelle saken er så enkel og oversiktlig at etterforskningsplan anses helt unødvendig. Når politiet skal utarbeide etterforskningsplan, følger det av nevnte direktiv at den skal vedlikeholdes og oppdateres, tilpasset utviklingen i den enkelte sak.

Bruken av etterforskningsplaner inngikk også i inspeksjoner av Agder politidistrikts straffesaksbehandling i 2015 (inspeksjonsrapport av 18.12.15) og 2017 (inspeksjonsrapport av 22.08.17). Årets inspeksjon kan dermed til en viss grad belyse hvorvidt det har vært noen endring politidistriktets bruk av etterforskningsplaner.

Statsadvokatene har også undersøkt om det foreligger brudd på eventuelle ilagte besøksforbud i den enkelte sak, og om etterforskningen har lagt til rette for idømmelse av kontaktforbud med elektronisk kontroll, jf. strl. § 57. Det er dermed også på dette punktet lagt opp til en fortsatt, men mindre vidtgående undersøkelse enn ved Agder statsadvokatembeters inspeksjon av straffesaksbehandlingen i Agder politidistrikt for 2014, jf. inspeksjonsrapport av 26.01.15, der blant annet politiets oppfølging av brudd på besøksforbud ble undersøkt. Statsadvokatenes fortsatte fokus på besøksforbud må ses i sammenheng med at riksadvokaten for 2020 har pålagt politiet å øke bruken av besøksforbud, jf. RA-2020-1 kap. IV punkt 3, og at det i rundskriv nr. 2/2019 er gitt direktiv om at det ved brudd normalt skal nedlegges påstand om kontaktforbud med elektronisk kontroll i påfølgende straffesak, jf. strl. § 57.

III Gjennomføring av inspeksjonen

9. oktober 2020 sendte Agder statsadvokatembeter bestillingsbrev til politimesteren i Agder der en ba om å få tilsendt saksnummer i de 12 eldste restansesakene i følgende statistikkgrupper/sakskategorier:

Straffeloven 1902:

- 1506 Mishandling i familieførh, med legemskrenk (§ 219, 1. ledd)*
- 1507 Mishandling i familieførh, uten legemskrenk (§ 219, 1. ledd)*
- 1508 Mishandling i familieførh, grov, m legemskrenk (§ 219, 2. ledd)*
- 1509 Mishandling i familieførh, grov, u legemskrenk (§ 219, 2. ledd)*

Straffeloven 2005:

- 1768 Mishandling i nære relasjoner, med kroppskrenkelse*
- 1769 Mishandling i nære relasjoner, uten kroppskrenkelse*
- 7770 Grov mishandling i nære relasjoner, med kroppskrenkelse*
- 1771 Grov mishandling i nære relasjoner, uten kroppskrenkelse*

Statsadvokatene ba samtidig om tilgang til eventuelle mediefiler i den enkelte sak, slik som avhør på lyd, bilder, foto og film. Videre ble det bedt om at etterforskningsplaner, der de finnes, samt etterforskningsinstruks eller retningslinjer for etterforskning av saker vedrørende vold i nære

relasjoner ble oversendt. Agder politidistrikt ble gitt frist med det ovenstående til 16. oktober 2020. Statsadvokatene startet gjennomgangen av de tilsendte sakene ved fristens utløp.

IV Ressurssetting og rutiner/retningslinjer

Før gjennomgangen av de inspiserte sakene fikk en opplyst at Agder politidistrikt ikke har utarbeidet skriftlig instruks vedrørende etterforskning av saker om mishandling i nære relasjoner. Derimot er det utarbeidet skriftlig instruks vedrørende besøksforbud. I tillegg kommer som nevnt ovenfor riksadvokatens direktiver om mål og prioriteringer, besøksforbud, kontaktforbud med elektronisk kontroll samt etterforskningsplaner.

Selv om det ikke foreligger en egen instruks om etterforskning av saker om mishandling i nære relasjoner, får en opplyst fra politidistriktet at en sak innen dette saksfeltet normalt mottas i FSI, der anmeldelsen registreres og eventuell innledende etterforskning foretas. Deretter overlates ansvaret for og gjennomføringen av etterforskningen til den lokale driftsenhet (GDE).

V Oppsummering av de enkelte delrapportene fra inspiserte sakene – 12 stk

1. Sak 14598502

Anmeldelse inngitt 11.oktober 2018. Fornærmede har anmeldt mor for mishandling i oppveksten. Politiet har foretatt omfattende etterforskning. Anmeldelsen utgjorde 10 sider og avhør av mistenkte 25 sider. Det er utarbeidet etterforskningsplan. Flere vitner avhørt. Politiet har foretatt relevant og god etterforskning.

Anmeldte fikk oppnevnt forsvarer, til stede i første politiforklaring - oppnevnt bistandsadvokat

Saken ble ikke avsluttet innen rimelig tid. Det gikk mer enn 2 år fra anmeldelse til henleggelse, og av det ca. 8 måneder sannsynligvis pga. covid.

Anmeldelsen er nå henlagt av politiet på bevisets stilling, som fremstår som en riktig avgjørelse. Fornærmede innga anmeldelse kort tid etter at hun selv var blitt anmeldt for voldskrenkelse, og flere av vitnene ga ulik forklaring med hensyn til fornærmedes oppvekst, og hennes forhold til mor (anmeldte).

2. Sak 14721196

Anmeldelse inngitt 25.februar 2019. Politiet har foretatt omfattende etterforskning. Det er inngitt til sammen 4 stk. anmeldelser. Avhør av mistenkte er foretatt. Det er utarbeidet etterforskningsplan. Flere vitner avhørt. Politiet har foretatt relevant og god etterforskning. Det er ilagt besøksforbud og tingretten har gitt kontaktforbud.

Anmeldte fikk oppnevnt forsvarer - oppnevnt bistandsadvokat - ikke forsvarer i avhør. Gjort kjent før første politiforklaring med sin rett til å la seg bistå av forsvarer i avhør. Ikke nødvendig for politiet å oppnevne forsvarer til avhøret.

Saken ble ikke avsluttet innen rimelig tid. Anmeldelsen ble inngitt 30.mai 2019 og tiltalebeslutning ble utferdiget 6.november 2020. Det er nå berammet hovedforhandling. Stillstand i ca. 8 måneder sannsynligvis pga av covid.

3. Sak 14536541

Anmeldelse inngitt 12.august 2018. Politiet har foretatt etterforskning frem til 9.september 2019. Deretter har saken vært inaktiv frem til 9.juli 2020. Liggetiden utgjør ca. 1 år og 2 måneder, av dette ca. 5 måneder sannsynligvis pga. av covid.

Avhør av mistenkte er foretatt. Det er utarbeidet etterforskningsplan. Flere vitner avhørt. Politiet har foretatt relevant og god etterforskning. Det er ilagt besøksforbud og det er gitt kontaktforbud.

Anmeldte har fått oppnevnt forsvarer. Gjort kjent før første politiforklaring med sin rett til å la seg bistå av forsvarer i avhør. Ikke nødvendig å oppnevne forsvarer til avhøret. Bistandsadvokat ble oppnevnt 18.september 2018.

Saken ble ikke avsluttet innen rimelig tid. Tiltalebeslutning utferdiget 6.november 2020. Hovedforhandling er berammet.

4. Sak 14746052

Anmeldelse inngitt 7.mai 2019. Politiet har foretatt tilstrekkelig etterforskning. 1 stk. anmeldelse og avhør av mistenkte er foretatt. Har ikke klarlagt om det ble utarbeidet etterforskningsplan. Flere vitner avhørt. Politiet har foretatt relevant og god etterforskning. Det er ilagt besøksforbud den 26.7.2019.

Anmeldte fikk oppnevnt forsvarer, og bistandsadvokat ble oppnevnt til fornærmede.

Saken ble ikke avsluttet innen rimelig tid. Anmeldelsen ble inngitt 30.mai 2019 og tiltalebeslutning ble utferdiget 10.november 2020. Det er nå berammet hovedforhandling. Stillstand i ca. 6 måneder sannsynligvis pga av covid. Total liggetid ca. 12 måneder.

5. Sak 14769213

Anmeldelse inngitt 18.april 2019 og 19.april 2019. Politiet har foretatt tilstrekkelig etterforskning. Avhør av mistenkte er foretatt. Ukjent om det ble utarbeidet etterforskningsplan. Flere vitner avhørt. Politiet har foretatt relevant og god etterforskning. Fornærmede ønsket ikke ilagt besøksforbud.

Anmeldte fikk oppnevnt forsvarer. Før politiforklaring ble tiltalte gjort kjent med sin rett til å få oppnevnt forsvarer.

Saken ble ikke avsluttet innen rimelig tid. Fra anmeldelsen ble inngitt til tiltalebeslutning ble utferdiget 20.oktober 2020 gikk det ca. 16 måneder. Hovedforhandling er gjennomført, og anmeldte ble domfelt til betinget fengsel. I tingrettens dom blir politi/påtalemyndighet kritisert for meget dårlig fremdrift. Stillstand i ca. 16 måneder, hvorav 8 måneder sannsynligvis pga. av covid, mente retten var brudd på EMK og grunnlov. Dommen fikk bred mediedekning med stort oppslag i lokalavisen, hvor tingrettens kritikk av politi og påtalemyndighet ble gjengitt over 1 full side.

6. Sak 14793379

Anmeldelse inngitt 15.mai 2019. Politiet har foretatt meget omfattende etterforskning. Fornærmede har avgitt 2 stk. meget lange vitneforklaring på henholdsvis 30 sider og 15 sider. Avhør av mistenkte er foretatt. Det er utarbeidet etterforskningsplan. Flere vitner avhørt. Politiet har foretatt relevant og god etterforskning. Tilrettelagt avhør av felles barn er gjennomført. Det er innhentet meget omfattende dokumentasjon fra helsevesen, fastlege etc. Det er ilagt besøksforbud og tingretten har gitt kontaktforbud.

Anmeldte har fått oppnevnt forsvarer. Gjort kjent før første politiforklaring med sin rett til å la seg bistå av forsvarer i avhør. Ikke nødvendig å oppnevne forsvarer til avhøret. fornærmede har fått oppnevnt bistandsadvokat.

Saken ble ikke avsluttet innen rimelig tid. Anmeldelsen ble inngitt 30.mai 2019 og tiltalebeslutning ble utferdiget 6.november 2020. Det er nå berammet hovedforhandling. Stillstand i ca. 270 dager, hvorav covid sannsynligvis utgjør i underkant av ca. 180 dager.

Det er berammet hovedforhandling. Denne starter 4.januar 2021. Det er avsatt 2 dager, og 14 vitner skal avgi forklaring for retten. Tiltalte erkjenner ikke noe straffeskyld.

7. Sak 14889392

Anmeldt 25.08.19. Deretter tok det over tre uker før fornærmede ble avhørt (19.09.19). Mistenkte avhørt 15.01.20, dvs. cirka fire måneder etter fornærmede. De lange oppholdene mellom de ovennevnte etterforskningskrittene er åpenbart for lange. Liggetid utgjør ca. 15 måneder.

Ingen etterforskning er foretatt etter at mistenkte ble avhørt 15.01.20. Saken har under hele pandemien ligget ubehandlet hos påtale. Uheldig at det tok lang tid å innhente forklaringer fra fornærmede og mistenkte i den kritiske, innledende fasen av etterforskningen. Faren for at viktige bevis her kan ha gått tapt er betydelig.

Det er tenkelig at politiet har ønsket å vurdere saken i sammenheng med annen sak med samme fornærmet og mistenkt – sak 15048362. Denne ble imidlertid anmeldt et halvt år etter den innsjerte saken og forsvarer dermed ikke manglende fremdrift i sistnevnte. I den sist anmeldte saken er det for øvrig ikke foretatt etterforskning siden medio mai 2020.

Det ble opprettet etterforskningsplan dagen etter anmeldelse. Hypoteser er utarbeidet. For øvrig er planen mangelfull. Blant annet fremgår ingen planlagte gjøremål. Den er heller ikke vedlikeholdt og er, slik den foreligger, lite egnet som styringsverktøy under etterforskningen. Det er også laget etterforskningsplan i sak 15048362. Denne er noe fyldigere enn førstnevnte, særlig hva gjelder registrert informasjon fra PEL de to første dagene regnet fra anmeldelse. Deretter ser heller ikke denne ut til å ha blitt vedlikeholdt. Det er opprettet prosjekter i Indicia i begge saker, men heller ikke disse ser ut til å ha blitt vedlikeholdt.

Mistenkte er i politiavhøret gjort kjent med sin rett til forsvarer på ethvert trinn av saken, samt om det frie forsvarervalg. Det fremgår imidlertid ikke av avhøret at han er spurt om hvilken forsvarer

han ønsker oppnevnt. Forsvarer var til stede i avhør 16.02.20 i sak 15048362, og ble oppnevnt av retten samme dag i forbindelse med behandling av besøksforbud.

Fornærmede ble i politiavhør ikke gjort kjent med sin rett til å få oppnevnt bistandsadvokat, jf. strpl. § 107a første ledd og § 107b første ledd.

Fornærmede begjærte i den inspiserte saken besøksforbud allerede da politiet rykket ut på meldingen som startet etterforskningen av saken. Det er imidlertid ikke besluttet noe i denne anledning, påtalemyndigheten har ikke gitt fornærmede underretning som den er forpliktet til etter strpl. § 222a sjette ledd.

I sak 15048362 ble siktede ilagt 3 mnd besøksforbud i eget hjem, frem til medio mai 2020. Fornærmedes begjæring om forlengelse av forbudet ble avslått av påtalemyndigheten i politiet. Senere er det imidlertid etter ny begjæring fra fornærmede besluttet seks måneder besøksforbud, til og med 23.04.21. Det foreligger en anmeldelse for brudd på det sist besluttede besøksforbudet.

Samlet saksbehandlingstid har blitt alt for lang, også sett hen til at saken er etterforsket i sammenheng med en annen sak om mishandling i nære relasjoner med samme mistenkt og fornærmet.

8. Sak 14906186

11.09.19. anmeldelse fra barneverntjenesten mottatt. Overført fra FSI til GDE samme dag.

God fremdrift til og med 01.11.19. Ca. 11,5 mnd. samlet liggetid. Ikke opplyst hvor mye av dette som skyldes covid-19.

Etterforskningsplan ble opprettet innledningsvis, men ikke oppdatert under etterforskningen. Det opprettede prosjektet i Indicia er heller ikke oppdatert og kan neppe ha fungert som styringsverktøy under etterforskningen.

Bistandsadvokat oppnevnt for de fornærmede ifm tilrettelagte avhør. Relativt kortvarig fristoversittelse vedr. gjennomføring av TA. Saken er adekvat tilskåret saken alvor og omfang. Den lange saksbehandlingstiden skyldes liggetid både på etterforsknings- og påtalestadiet.

Adekvat omfang og innhold i avhør av forn og mist. Temaet "regime", jf. § 282 er tilstrekkelig belyst i fornærmetavhør. Saken tilpasset alvor og omfang

Relativt kortvarig fristoversittelse vedr TA, angivelig pga høstferie

Begge mistenkte orientert om sin rett til å la seg bistå av forsvarer. Mannens forsvarerønske er imidlertid inntatt i en egen rapport. Vedkommende advokat ble oppnevnt av påtalemyndigheten i forbindelse med tilrettelagt avhør jf. stpl. § 102 første ledd, jf. § 97 tredje ledd. Kvinnen ble ved avslutning av avhøret spurt om hvilken forsvarer hun ønsket. Det ble ikke oppnevnt forsvarer for kvinnen. Saken var for hennes del henlagt som intet straffbart forhold bevist på inspeksjonstidspunktet.

Meget kortvarig besøksforbud opprettet cirka en mnd etter anmeldelse. Ikke registrert brudd. Ikke etterforsket mhp kontaktforbud med elektronisk kontroll, jf. strl § 57.

9. Sak 14844725

Saken startet med barnevernets brev av 21.06.19 vedlagt en del informasjon. Første etterforskningskritt er avhør av fornærmede 16.10.19, altså ca. fire måneder etter anmeldelse. Deretter perioder på opptil to måneder uten aktive etterforskningskritt. Siste etterforskningskritt foretatt 16.06.20. Oversendt påtaleansvarlig 08.06.20. På inspeksjonstidspunktet har det gått ytterligere fire måneder uten at saken er påtaleavgjort. Samlet liggetid ca. 8 – 9 måneder. Ukjent hvor mye som skyldes covid-19

Begge siktede/mistenkte er før avhør orientert om rett til å la seg bistå av forsvarer, samt om det frie forsvarvalg. Begge hadde ønsket forsvarer til stede under avhør.

Det fremgår av en egenrapport i saken at fornærmede samme dag som avhøret ble orientert om retten til å få oppnevnt bistandsadvokat.

Avhørene er tilpasset omfang og kompleksitet. "Regimet" synes godt belyst i avhør av fornærmede. Ikke utferdiget besøksforbud.

Etterforskningsplan opprettet 28.10.19(!) men verken påtalestyrt, vedlikeholdt eller benyttet som styringsverktøy under etterforskningen.

Saken, herunder avhørene er adekvat tilpasset alvor/omfang. Saken er ikke avsluttet innen rimelig tid.

10. Sak 14897342

Anmeldelse 31.08.19. Fornærmede skal ha blitt utsatt for vold av samboer samme dag. Det foreligger i tillegg to andre saker fra henholdsvis 15.03.19 (kroppskrenkelse) og 10.07.19 (strl. § 282). Den inspiserte saken er en vedleggsak til sistnevnte (14848830). Førstnevnte sak er henlagt av politiet på bevisets stilling. Verken saken fra mars eller saken fra juli 2020 inngår i inspeksjonen.

Samlet liggetid ca. 10 mnd. Ukjent hvor mye av dette som skyldes covid-19.

Etterforskningsplan opprettet ifm mottak av anmeldelsen. Ikke oppdatert etter opprettelsen. Det er også opprettet et prosjekt i Indicia. Denne er noe mer utfyllende enn etterforskningsplanen, blant annet idet det er lagt inn enkelte gjøremål med frist til dedikert personell. Heller ikke prosjektet er utviklet eller vedlikeholdt og ser ikke ut til å ha blitt benyttet som styringsverktøy under etterforskningen.

Mistenkte ble avhørt om forholdet i den inspiserte saken 17.04.20, dvs. rundt åtte måneder etter at forholdet ble anmeldt. Tematikken i avhøret er nokså hendelsesstyrt, og synes ikke tilstrekkelig tilpasset en sak som gjelder mishandling i nære relasjoner, bl.a. med henblikk regimebeskrivelse.

Fristene for tilrettelagt avhør er ikke overholdt. Politiet fikk etter statsadvokatens oppfatning rimelig grunn til å anta at det aktuelle vitnet burde avhøres 14.01.19 (dok. 07), da det ble gjennomført en samtale med vedkommende. Det tilrettelagte avhøret ble gjennomført 44 dager etter dette tidspunktet, altså 23 dager mer enn treukersfristen i strpl. § 239e fjerde ledd.

Saken er anmeldt som en § 282-sak, men synes å være innrettet på enkelte, konkrete hendelser. Etter statsadvokatens oppfatning har ikke etterforskningen i tilstrekkelig grad kastet lys over om

handlingene samlet sett danner et mønster som resulterer i at den som rammes må leve under et regime preget av kontinuerlig utrygghet og frykt for vold.

Mistenkte ble før avhør orientert om rett å la seg bistå av forsvarer, samt spurt hvilken forsvarer som ønskes. Forsvarer er ikke oppnevnt.

Fornærmede er orientert om retten til å få oppnevnt bistandsadvokat, men ikke om det frie valg av advokat.

Besøksforbud ikke utferdiget, dermed ingen brudd.

Ikke etterforsket med tanke på eventuelt kontaktforbud, jf. strl. § 57.

Ikke påtaleavgjort på inspeksjonstidspunktet. Liggetiden har blitt for lang.

11. sak 14857091

Anmeldelse 20.07.19. Stor etterforskningsmessig aktivitet i initialfasen - det meste gjort innen de første 12 dagene. Deretter har etterforskningen stanset opp. Det kan se ut til at man har avventet et korrekt formulert fritak fra taushetsplikt fra fornærmede, idet legevakten 01.08.19 nektet utlevert journal fordi den foreliggende erklæringen var utilstrekkelig. Fornærmede meddelte politiet 29.04.20 at hun ikke vil signere fritakserklæring

Til sammen ca. 8 måneder liggetid før oversendelse til påtaleansvarlig 18.05.20.

6 måneder liggetid hos påtaleansvarlig på inspeksjonstidspunktet. Fortsatt ikke påtaleavgjort på inspeksjonstidspunktet. Ikke opplyst hvor mye av liggetiden som skyldes covid-19, men det har skjedd marginalt med etterforskning etter ultimo april 2020.

Det er opprettet en etterforskningsplan. Uten innhold av hypoteser og planlagte gjøremål. Ser ikke ut til å ha blitt vedlikeholdt og er, slik den foreligger, uegnet som styringsverktøy under etterforskningen. Prosjekt opprettet i Indicia er heller ikke preget av vedlikehold og oppdateringer.

Besøksforbud for et halvt år ble tidlig i etterforskningen utferdiget på bakgrunn av fornærmedes begjæring. Ikke registrert brudd.

Da politiet kom til stedet ifm med anmeldelsen, forklarte fornærmede seg overflatisk om flere tilfeller av vold. I politiavhør på legevakten senere samme dag nevnte hun noen episoder uten å gå i detalj. Det ble ikke stilt spørsmål for å avklare når, hvor og hvordan den påståtte volden skal ha skjedd. Etter dette har ikke fornærmede bidratt nevneverdig til opplysning av saken, og etterforskningen synes å ha gått i stampe, uten tilførsel av opplysninger av betydning for å avklare det anført straffbare forhold og omfanget av dette.

Avhør av fornærmede synes ikke å ha vært innrettet med tanke på problemstillingen regimet i § 282.

Det kunne med fordel ha vært lagt opp til mer omfattende avhør av fornærmede da hun først forklarte seg på legevakten. I ettertid har hun ikke ønsket å forklare seg for politiet.

Av avhørsprotokollen fremkommer at siktede før avhør ble orientert om sin rett til å la seg bistå av forsvarer. Han ble spurt om hvilken forsvarer han ønsket oppnevnt. Dette siste fremkommer kun av lydopptaket som ble gjort av avhøret – ikke av avhørsrapporten.

Fornærmede ble i første avhør gjort kjent med sin rett til å få oppnevnt bistandsadvokat, samt hvem hun i så fall ønsket oppnevnt.

Siktede er på inspeksjonstidspunktet under etterforskning for flere andre forhold. Den inspiserte saken inngår som ett av forholdene i sakskomplekset. Nærværende sak er imidlertid kodet som mishandling i nære relasjoner og burde ha vært prioritert som sådan, jf. RA-2020-1 kap. V, punkt 1. Burde ha blitt behandlet separat og fått sin påtaleavgjørelse, uavhengig av det øvrige sakskomplekset.

12. sak 14897431

Anmeldelse fra Barneverntjenesten Øst i Agder mottatt 28.08.2019. God fremdrift frem til 06.11.19, deretter lengre perioder med inaktivitet både på etterforsknings- og påtalestadiet. Samlet liggetid ca 6 mnd. Ukjent hvor mye av dette som skyldes covid-19.

Etterforskningsplan opprettet nær tre uker etter mottatt anmeldelse. Ikke oppdatert oppdatert eller benyttet under etterforskningen. Prosjekt som er opprettet er noe mer utfyllende for så vidt gjelder tildeling av oppgaver med frist til utpekt personell, men kan neppe tjene som fullgodt styringsverktøy slik det er benyttet her.

Avhørenes omfang er tilpasset sakens alvor. Regimet jf. § 282 er tilstrekkelig beskrevet i avhør av fornærmede. Saken er adekvat tilskåret saken alvor og omfang. Fristene for tilrettelagte avhør er ikke overholdt. Saken er adekvat tilskåret saken alvor og omfang.

Begge mistenkte er orientert om retten til å la seg bistå av forsvarer, men bare den mistenkte faren er spurt om hvilket forsvarerønske han evt. hadde.

Bistandsadvokat oppnevnt etter fritt valg for de tre mindreårige fornærmede ifm TA.

Avhørene er tilpasset sakens alvor, de tilrettelagte avhørene av de tre fornærmede har tydelig oppmerksomhet rettet mot "regimet" jf. strl. § 282.

Frist for TA jf. strpl. § 239 første ledd overholdt (etter fristforlengelse etter fjerde ledd).

Ikke utferdiget besøksforbud. Saken ikke etterforsket mhp kontaktforbud med elektronisk kontroll.

Etterforskningen er avsluttet på et adekvat tidspunkt, men liggetiden på etterforskningsstadiet er for lang. Saken er på inspeksjonstidspunktet ikke påtaleavgjort. Etter statsadvokatens oppfatning burde saken ha fått sin påtalemessige avgjørelse tidligere.

VI Oppsummering

Når det gjelder tidsbruk regnet fra anmeldelsen, viser gjennomgangen av de inspiserte sakene at det vesentligste av etterforskningen har blitt gjort initialt og innenfor en kortere periode, regnet fra anmeldelsen. I samtlige saker følges den innledende, produktive fasen av en eller flere lengre perioder med stillstand. Et annet gjennomgående trekk ved de inspiserte sakene er at det etter lengre opphold gjøres ny innsats i etterforskningen, men da ved mindre og mer sporadiske skritt, som samlet kan betegnes som til dels sen saksbehandling. I flere av sakene har saksansvaret blitt

liggende i månedsvis hos påtaleansvarlig jurist, før denne tar en påtaleavgjørelse i saken. Summen av ren liggetid og sen saksbehandling har i samtlige saker blitt for lang, og i enkelte tilfeller kan det konstateres brudd på EMK artikkel 6 om retten til rettergang innen rimelig.

Mange av sakene har blitt oversendt til påtaleansvarlig etter utbruddet av covid-19-pandemien, som i midten av mars 2020 medførte overgang til hjemmekontor både for etterforsknings- og påtalepersonell i politiet. Det er ikke opplyst, og det fremgår ikke av saksdokumentene, i den enkelte sak om og i så fall i hvilken grad dette har påvirket den etterforsknings- eller påtalemessige aktiviteten i etterforskningen av den enkelte sak.

Uavhengig av saksbehandlingstiden, etterlater inspeksjonen et inntrykk av at de relevante etterforskningskritt er foretatt, og at totalinnsatsen i den enkelte sak er tilpasset dens alvor og omfang.

Med svært få unntak er det statsadvokatenes oppfatning at fornærmede i avhør har gitt tilstrekkelig informasjon til at påtalemyndigheten kan ta standpunkt til om hun eller han har levd under et regime preget av kontinuerlig utrygghet og frykt for vold eller annen mishandling som rammes av strl. § 282.

Etterforskningsplan

Som nevnt innledningsvis og under pkt. I, hadde en ikke med inspeksjonen til hensikt å foreta en dybdeanalyse av noen av sidene ved de enkelte sakene, heller ikke for så vidt gjelder bruken av etterforskningsplaner. Under inspeksjonen så en imidlertid at etterforskningsplan i den enkelte sak allerede ved opprettelsen nokså gjennomgående var mangelfull. I et flertall av sakene var det ikke opprettet arbeids-/ansvarsoppgaver med utpekte tjenestemenn og i enda flere saker manglet hypoteser å arbeide ut fra. Et generelt trekk var videre at planen i den enkelte sak ikke ble utviklet eller oppdatert etter hvert som etterforskningen skred frem. Manglene ble bare i beskjeden, men ikke i fullgod grad, kompensert gjennom prosjekt i Indicia, som var opprettet i tilknytning til flere av de innsiserte sakene. Slik planene foreligger, synes de etter statsadvokatenes oppfatning lite egnet som styringsverktøy under etterforskningen.

Det skal sies at flere av sakene er relativt oversiktlige, slik at plikten til å utarbeide og benytte etterforskningsplan ikke inntre. Det er likevel eksempler på det motsatte, f. eks saken som det er vist til under V pkt. 10 ovenfor (14897342).

Besøksforbud, brudd

I et klart flertall av de innsiserte sakene er det ikke besluttet besøksforbud, jf. strpl. §222a, og det foreligger brudd på slikt i enda færre saker. I én av sakene (14536541) ble forbudet brutt, og tiltalebeslutningen omfatter dette. Forholdet ble imidlertid frafalt på grunn av bevisets stilling under hovedforhandling i saken ultimo januar 2021. I tillegg kommer tilfellet av brudd på besøksforbud som er nevnt ovenfor under under pkt V 7. For øvrig er det er ikke konstatert brudd.

Ingen av de innsiserte sakene er forberedt for idømmelse av kontaktforbud med elektronisk kontroll på en måte som skisseres i RA-2019-2 pkt. 6.1 (politifaglig trusselvurdering, utarbeidelse av forbudssone, uttalelse fra fornærmet og mistenkt m.v.).

Forsvarer og bistandsadvokat

Gjennomgående var mistenkte/siktede før avhør opplyst om retten til å la seg bistå av forsvarer på ethvert trinn av saken. I et fåtall av sakene var mistenkte/siktede spurt om hvilken forsvarer vedkommende ønsket. I en sak var det ikke samsvar mellom det som er sagt i avhør og det som er nedtegnet i avhørsrapporten, nemlig spørsmålet om hvilken forsvarer mistenkte/siktede hadde.

Det samme sviktet i enkelte saker når det gjelder opplysning til fornærmede om dennes krav på bistandsadvokat.

Inspeksjonen har ikke avdekket saker der det foreligger forhold som gjør det åpenbart at forsvarer burde ha vært oppnevnt.

Agder statsadvokatembeter

29. januar 2021

Leif Aleksandersen
statsadvokat

Håvard Ryengen
kst. statsadvokat